

BEHEERSPERIKELEN ROND DE RUGSTREEPPAD BIJ OTHENE

Luciën Calle

In de Nieuw Othene polder, aan de buitenrand van Terneuzen, huist sinds jaar en dag een flinke populatie rugstreeppadden, die ik nu al een aantal jaar volg voor het Meetnet Amfibieën. De laatste jaren is er om deze dieren flink wat te doen geweest.

hoofdrolspelers

Voordat we de geschiedenis van deze padden in Zeeuws-Vlaanderen gaan beschrijven, willen we eerst enkele van de hoofdrolspelers in dit verhaal aan u voorstellen. In de eerste plaats is er de gemeente Terneuzen. Een ambitieuze gemeente, vooral wat haar wens om te groeien betreft: meer mensen, meer werkgelegenheid, meer woonwijken. Kritische luis in de pels vormt Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut, een lokale particuliere natuurvereniging. Tot slot is er Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), die zich bezighoudt met aanleg en beheer van kleine landschapselementen.

zeldzaam

Hoewel de rugstreeppad in Zeeland een algemeen beest is, die bijvoorbeeld in de brakke inlagen talrijk voorkomt, is de soort in Zeeuws-Vlaanderen (Z.VI.) minder algemeen. Circa tien jaar geleden verdween de pad uit West Z.VI. In Oost Z.VI. zijn er van oudsher grofweg drie populaties. Een kleine populatie langs de grenskanten in het dekzandgebied, een kleine populatie in het laagveengebied De Putting en een grotere in de Nieuw Othenepolder bij Terneuzen. De meeste kleinere populaties buiten deze drie, zijn te beschouwen als uitzwerf pogingen vanuit de grote

drie. Voor het overleven van onze vriend in Z.VI. is het behoud van de populatie bij Terneuzen van vitaal belang. Uitgerekend op deze plaats had de gemeente een nieuwe woonwijk voorzien.

nieuwbouw

Tegen de nieuwbouw had De Steltkluut aanvankelijk bezwaar. Toen bleek dat het niet langer tegen te houden was, werd ingezet op overleg om er voor de padden zoveel mogelijk uit te kunnen slepen. Vanuit de gemeente waren er immers geluiden hoorbaar dat men met de padden rekening wilde houden. De nieuwe wijk werd met veel waterpartijen aangelegd. Ook de SLZ schoof vanaf dat moment aan de onderhandelingstafel. Voor de rugstreeppad werd zelfs een speciaal, weliswaar tijdelijk, voortplantingsbiotop gerealiseerd. De eerste jaren waren zeer succesvol. Er werd de nodige aandacht besteed aan voorlichting naar de bewoners toe. Een informatiebord werd geplaatst en huis-aan-huis werd een speciaal ontworpen kleurenfolder verspreid. Met de nieuwbouw groeide de populatie. En ook de samenwerking met de gemeente verliep voorspoedig. Met het verder gereedkomen van de wijk begon het tij langzaam te keren.

2002 rampjaar

Uit tellingen bleek de voortplanting steeds verder af te nemen. Als belangrijkste oorzaak werd het drukker worden in de wijk, de sterke toename van de stekelbaars en het dichtgroeien van de poelen gezien. 2002 bleek een echt rampjaar. Voor het eerst werd een daling in het aantal volwassen dieren geconstateerd. Tegelijkertijd speelden nog andere,

voor de padden negatieve zaken. In de eerste plaats kwam het voortplantingsbiotop te vervallen. Nu was deze plek ook al minder geschikt geworden door het hoog opschietend geboomte.

De nieuwbouwwijk in de Nieuw Othene Polder bij Terneuzen. Plassen als deze hebben enkele jaren een goed voortplantingsbiotop gevormd, maar zijn nu aan het verdwijnen.

Foto: Axel Groenveld

compensatie

Een compenserend voortplantingsbiotoop werd in 2002 door de SLZ aangelegd aan de rand van de wijk. Deze werd het eerste jaar echter nog niet door de padden gekoloniseerd. Daarnaast bleek een van de overige waterplassen tussen de huizen zo dicht met waterplanten begroeid dat een maaibeurt niet kon uitblijven. Daarvoor werd de poel leeg getrokken, gemaaid en de waterplanten afgevoerd. Om de waterpartijen snel weer vol met water te krijgen werd water ingelaten vanaf het uitwateringskanaal van de Otheense kreek. Zo wisten vissen als voorntjes, brasems en karpers de poelen te bereiken. En omdat alle waterpartijen in de wijk met elkaar verbonden zijn, zit de vis nu overal. Door deze blunder is de voortplanting van de padden in de wijk onmogelijk geworden. Ook op het samenwerkingsvlak met de gemeente is het recentelijk wat minder gezellig geworden. Terwijl de ambtenaren steeds van goede wil zijn geweest, weigerde het College haar financiële deel (slechts 25% van de totale kosten) van het nieuwe, ter compensatie van de verloren gegane, voortplantingsbiotoop te betalen. Vervolgens

kregen we te horen dat ook deze tijdelijke biotoop alweer spoedig zou moeten verdwijnen.

Hoe nu verder?

In de nabije toekomst wordt in het kader van het Programma Natuurherstel Westerschelde een naburig landbouwgebied omgezet in natuur: de Margarethapolder. Hier liggen duidelijke kansen. En er zijn een aantal nieuwe aspecten: Ten eerste, de nieuwe Flora en Fauna wet legt strenge regels ten aanzien van bescherming en compensatie op. Dat maakt de onderhandelingspositie van de natuurbeschermers sterker. Ten tweede wordt er direct na de komende gemeentelijke herindeling een nieuw gemeentebestuur gekozen. Onzeker is wat de nieuwe politiek zal willen doen. Zeker is dat er juist omdat men door gaat met bouwen, er op de korte termijn weer nieuwe kansen komen. Gezien de hier beschreven ervaringen zal het er wel anders aan toe moeten gaan. De centrale vraag zal ook nu weer zijn, blijven we "on speaking terms" en blijven we samenwerken? Of zetten we de hakken in het zand, middels het in uiterste geval afdwingen via de rechter van goede compenserende maatregelen?

GEDROCHTIGE KIKKERS

Via Ton van Eck bereikten ons twee waarnemingen van gedrochtige larven van de groene kikker. Op twee verschillende locaties in oostelijk Noord-Brabant werd hem een kikkervis aangereikt met dezelfde vreemde verschijnselen. Beide kikkervissen waren redelijk volgroeid, zaten tegen de metamorfose aan en oogden levendig. Op de ledematen en de romp bevonden zich echter gigantische gezwellen van met helder vocht gevulde blazen (zie foto). Hoewel de symptomen van beide dieren hetzelfde waren, werden ze in totaal verschillende wateren gevonden: de ene tijdens een waterbeestjes-excursie van een schoolklas in een langzaam stromend water in Deurne, de andere in een tuinvijver in Asten. Op beide locaties werden ook gezonde larven gevonden.

Vermoedelijk is hier sprake van een virusinfectie, die het lymfe-systeem van kikkervisjes aantast. Dit virus staat bekend onder de naam "Tadpole edema virus". Nader onderzoek moet dit nog bevestigen. Hoe groot het besmettingsrisico van dit virus is, is nog niet bekend, maar de overlevingskans van de larven zelf is nul.

Eén van de twee kikkervisjes die hoogstwaarschijnlijk slachtoffer is geworden van een virusinfectie. Groene kikker, Asten.

Foto: Pieter de Wijer